

ITER-projekti täiendav teadusprogramm (2014–2018) *

Euroopa Parlamendi 19. novembri 2013. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu otsus ITER-projekti täiendava teadusprogrammi vastuvõtmise kohta (2014–2018) (COM(2011)0931 – C7-0032/2012 – 2011/0460(NLE))

(Konsulteerimine)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut nõukogule (COM(2011)0931),
  - võttes arvesse Euratomi asutamislepingu artiklit 7,
  - võttes arvesse nõukogu taotlust arvamuse esitamise kohta (C7-0032/2012),
  - võttes arvesse kodukorra artiklit 55,
  - võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni raportit ning eelarvekomisjoni arvamust (A7-0211/2013),
- A. arvestades, et Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepinguga ei ole Euroopa Parlamendile endiselt antud kaasseadusandja õigusi;
1. esitab positiivse arvamuse komisjoni ettepaneku kohta selle muudetud kujul;
  2. palub komisjonil ettepanekut vastavalt muuta, järgides Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 293 lõiget 2 ja Euratomi asutamislepingu artiklit 106a;
  3. palub nõukogul Euroopa Parlamenti teavitada, kui nõukogu kavatseb Euroopa Parlamendi poolt heaks kiidetud teksti muuta;
  4. palub nõukogul Euroopa Parlamendiga uuesti konsulteerida, kui nõukogu kavatseb komisjoni ettepanekut oluliselt muuta;
  5. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile.

Muudatusettepanek 1

Ettepanek võtta vastu otsus
Põhjendus - 1 (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

(-1) Liit kinnitab oma jätkuvat pühendumist ITER-projekti ühiseks elluviimiseks loodava ITERi Rahvusvahelise Termotuumaenergeetika Organisatsiooni asutamislepingu¹ („ITERi leping”) täitmisele.

---

¹ *ELT L 358, 16.12.2006, lk 62.*

Muudatusettepanek 2

Ettepanek võtta vastu otsus
Põhjendus 1

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

(1) ITER-projekti ühiseks elluviimiseks loodava ITERi Rahvusvahelise Termotuumaenergeetika Organisatsiooni asutamislepingu (edaspidi „ITERi leping”) allkirjastasid 21. novembril 2006 Euroopa Aatomiaenergiaühendus (Euratom), Hiina Rahvavabariik, India Vabariik, Jaapan, Korea Vabariik, Venemaa Föderatsioon ja Ameerika Ühendriigid. ITERi lepinguga asutatakse ITERi Rahvusvaheline Termotuumaenergeetika Organisatsioon (edaspidi „ITERi organisatsioon”), mis vastutab täies ulatuses ITERi rajatiste ehitamise, käitamise, kasutamise ja inaktiveerimise eest.

(1) ITERi lepingu allkirjastasid 21. novembril 2006 Euroopa Aatomiaenergiaühendus (Euratom), Hiina Rahvavabariik, India Vabariik, Jaapan, Korea Vabariik, Venemaa Föderatsioon ja Ameerika Ühendriigid. ITERi lepinguga asutatakse ITERi Rahvusvaheline Termotuumaenergeetika Organisatsioon (edaspidi „ITERi organisatsioon”), mis vastutab täies ulatuses ITERi rajatiste ehitamise, käitamise, kasutamise ja inaktiveerimise eest.

Muudatusettepanek 3

Ettepanek võtta vastu otsus
Põhjendus 3

Komisjoni ettepanek

(3) Läbirääkimistel eesmärgiga saavutada teiste ITERi lepinguosaliste toetus ITERile Euroopas asukoha kindlaksmääramisele sõlmiti 2007. aastal Euroopa Aatomiaenergiaühenduse ja Jaapani valitsuse vahel tuumasünteesiuuringutele laiema lähenemisviisi meetmete ühist rakendamist käsitlev leping, milles on sätestatud täiendavad ühised tuumasünteesialased teadusuuringud Jaapani territooriumil, selleks et tagada ITERi kõrgjõudlusega toimimise kiire algus. Laiema lähenemisviisi meetmed ja muud ITERiga seotud meetmed võetakse ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte kaudu. Laiema lähenemisviisi meetmete rahastamine tagatakse peamiselt mitterahaliste osamaksetega mõnelt ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte liikmesriigilt, samal ajal kui ülejäänud osa Euratomi osalusest kaetakse Euratomi eelarvest.

Muudatusettepanek

(3) Läbirääkimistel eesmärgiga saavutada teiste ITERi lepinguosaliste toetus ITERile Euroopas asukoha kindlaksmääramisele sõlmiti 2007. aastal Euroopa Aatomiaenergiaühenduse ja Jaapani valitsuse vahel tuumasünteesiuuringutele laiema lähenemisviisi meetmete ühist rakendamist käsitlev leping, milles on sätestatud täiendavad ühised tuumasünteesialased teadusuuringud Jaapani territooriumil, selleks et tagada ITERi kõrgjõudlusega toimimise kiire algus. Laiema lähenemisviisi meetmed ja muud ITERiga seotud meetmed võetakse ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte kaudu. Laiema lähenemisviisi meetmete rahastamine tagatakse peamiselt mitterahaliste osamaksetega mõnelt ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte liikmesriigilt, samal ajal kui ülejäänud osa Euratomi osalusest kaetakse Euratomi eelarvest. **2012. aasta Euroopa termotuumasünteesi arendamise kokkuleppe (EFDA) dokumendis "Tuumasünteesielekter - tuumasünteesienergia kasutuselevõtu tegevuskava" (2012 EFDA tuumasünteesienergia tegevuskava) on esile toodud vajadus keskse tähtsusega projektide pideva rahalise toetamise järele ning teadus- ja arendustegevuse järele keskse tähtsusega valdkondades kuni kuupäevani, mil ITER alustab tegevust, et tulla toime teaduslike ja tehniliste väljakutsetega, mis tuleb tuumasünteesienergia kasutuselevõtmiseks ületada.**

Muudatusettepanek 4

Ettepanek võtta vastu otsus Põhjendus 5

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

(5) Ajavahemikuks pärast 2013. aastat tegi komisjon oma teatises „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve” ettepaneku rahastada ITER-projekti väljaspool mitmeaastast raamistikku. Seepärast tuleks ajavahemikuks 2014–2018 luua ITER-projekti täiendav teadusprogramm.

(5) ITER-projekt peaks kindlustama liidu juhtpositsiooni tuumasünteesi valdkonnas tänu esitatud ehitus- ja kasutuselevõtualaste eesmärkide õigeaegsele elluviimisele.

Muudatusettepanek 5

Ettepanek võtta vastu otsus
Põhjendus 6

Komisjoni ettepanek

(6) ITER-projekti täiendavat teadusprogrammi tuleks rahastada liikmesriikide osamaksetest, mis põhinevad sissenõudmismääral, mida kohaldatakse iga liikmesriigi kogurahvatulu suhtes, nagu see on määratletud kogurahvatulu omavahendite osa arvutamiseks Euroopa Liidu üldeelarves. Kõnealused osamaksed tehakse Euroopa Liidu üldeelarvesse eespool nimetatud programmi jaoks. Kolmandad riigid, kes on sõlminud Euratomiga juhitava termotuumasünteesi alase koostöölepingu, mis seob nende vastavad uurimisprogrammid Euratori programmidega, peaksid samuti saama kõnealusesse programmi panustada.

Muudatusettepanek

(6) Hoolimata kulude piiramise meetmetest, mille rakendamist tuleks jätkata, võivad ITER-projekti puhul jätkuvalt tekkida ülekulud selle teadusliku iseloomu ning suure mahu ja tehnoloogilise riski tõttu. Artiklis 2 sätestatud maksimumsummat ületavad kulud ei tohiks kuidagi mõjutada muid liidu eelarvest ja eelkõige teadusuuringute eelarve rubriigist 1A rahastatavaid projekte (Horisont 2020) ning nende katmiseks tuleks kasutada vajaduse korral ülemmäärasid ületavaid lisavahendeid. Kolmandad riigid, kes on sõlminud Euratomiga juhitava termotuumasünteesi alase koostöölepingu, mis seob nende vastavad uurimisprogrammid Euratori programmidega, peaksid samuti saama täiendavasse teadusprogrammi panustada.

Muudatusettepanek 6

Ettepanek võtta vastu otsus
Põhjendus 7 a (uus)

Komisjoni ettepanek

(7 a) Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid nõustuma, et ITER-projektiga seotud täitmata maksete assigneeringute edasilükkamist või pikendamist tuleks

vältida, ning nad peaksid kohustuma tegema koostööd sellise olukorra vältimiseks.

Muudatusettepanek 7

**Ettepanek võtta vastu otsus
Põhjendus 8 a (uus)**

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

(8 a) Projektil „Joint European Torus” (JET) peaks olema keskne roll energiasüsteemide ümberkujundamisel, nagu on nõutud 2012. aasta Euroopa termotuumasünteesi arendamise kokkuleppe (EFDA) tuumasünteesi tegevuskavas esitatud prioriteetides.

Muudatusettepanek 8

**Ettepanek võtta vastu otsus
Artikkel 2 – lõik 1**

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

Vastavalt artiklile 3 rahastatakse programmi maksimaalselt 2 573 miljoni euro suuruse toetusega (jooksevväärtuses).

Programmi *rahastatakse* maksimaalselt 2 573 miljoni euro suuruse toetusega (jooksevväärtuses) *MFFi ülemmääradest suuremas ulatuses, täpsemalt väljaspool rubriiki 1a, ning täiendusena eelarvele, mis on ette nähtud raamprogrammile Horisont 2020, Euratomi raamprogrammile või muudele liidu programmidele, säilitades samas täiel määral nii Euroopa Parlamendi kui nõukogu õigused. Seetõttu peaks programmi rahastamiseks olema piisavalt rahalisi vahendeid, et võimaldada liidul programmi ellu viia, kehtestades samas MFFis liidu eelarvest eraldatavate osamaksete tagatud maksimumsumma aastateks 2014–2018. Maksimumsummat ületavad kulud ei tohi kuidagi mõjutada eelarvevahendite eraldamist muudele projektidele ja nende rahastamiseks tuleb kasutada vajaduse korral ülemmäärasid*

ületavaid lisavahendeid.

Muudatusettepanek 9

Ettepanek võtta vastu otsus Artikkel 3

Komisjoni ettepanek

Programmi rahastatakse *liikmesriikide osamaksetest, mis põhinevad sissenõudmismääral, mida kohaldatakse iga liikmesriigi kogurahvatulu suhtes, nagu see on määratletud kogurahvatulu omavahendite osa arvutamiseks Euroopa Liidu üldeelarves. Kõnealuseid osamakseid käsitatakse programmi jaoks sihtotstarbelise välistuluna vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr XX/2010 [uus finantsmäärus] artiklile XX.*

Muudatusettepanek

Programmi rahastatakse liidu *omavahenditest.*

Muudatusettepanek 10

Ettepanek võtta vastu otsus Artikkel 4 – lõik 1

Komisjoni ettepanek

Kolmandad riigid, kes on sõlminud Euratomiga juhitava termotuumasünteesi alase koostöölepingu, mis seob nende vastavad uurimisprogrammid Euratomi programmidega (edaspidi „assotsieerunud riigid”), võivad *samuti* kõnealusesse programmi panustada.

Muudatusettepanek

Kolmandad riigid, kes on sõlminud Euratomiga juhitava termotuumasünteesi alase koostöölepingu, mis seob nende vastavad uurimisprogrammid Euratomi programmidega (edaspidi „assotsieerunud riigid”), võivad kõnealusesse programmi panustada.

Muudatusettepanek 11

Ettepanek võtta vastu otsus Artikkel 5 – lõik 2 a (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

*Komisjon esitab enne 30. juunit 2016
Euroopa Parlamendile ja nõukogule*

nende arvamuse saamiseks programmi edusammude vahekokkuvõtte.

Muudatusettepanek 12

Ettepanek võtta vastu otsus Artikkel 6 – lõige 1

Komisjoni ettepanek

1. Komisjon astub vajalikke samme, tagamaks, et käesoleva otsuse alusel rahastatavate meetmete rakendamisel kaitstakse Euroopa Liidu finantshuve pettuse, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse vastu ennetustegevusega, tõhusa kontrolliga ja alusetult väljamakstud summade sissenõudmisega ning eeskirjade eiramise tuvastamise korral tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate karistustega.

Muudatusettepanek

1. Komisjon astub vajalikke samme, tagamaks, et käesoleva otsuse alusel rahastatavate meetmete rakendamisel kaitstakse Euroopa Liidu finantshuve pettuse, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse vastu ennetustegevusega, tõhusa kontrolliga ja alusetult väljamakstud summade sissenõudmisega ning eeskirjade eiramise ***või eksimuste*** tuvastamise korral tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate karistustega. ***Komisjon võtab ühtlasi kasutusele asjakohased meetmed, millega tagatakse piisav riskikontroll ja ülekulude vältimine.***

Muudatusettepanek 13

Ettepanek võtta vastu otsus Artikkel 6 – lõige 2

Komisjoni ettepanek

2. Komisjonil või tema esindajatel ja kontrollikojal on õigus auditeerida dokumentide põhjal ja kohapealsete kontrollide alusel kõiki toetusesaajaid, töövõtjaid, alltöövõtjaid ja muid kolmandaid isikuid, keda on käesoleva otsuse alusel rahastatud liidu vahenditest.

Muudatusettepanek

2. ***Euroopa Parlamendil***, komisjonil või tema esindajatel ja kontrollikojal on õigus auditeerida dokumentide põhjal ja kohapealsete kontrollide alusel kõiki toetusesaajaid, töövõtjaid, alltöövõtjaid ja muid kolmandaid isikuid, keda on käesoleva otsuse alusel rahastatud liidu vahenditest. ***Arvestades ITER-projekti ulatust ja varasemaid märkimisväärsed puudujääke, on nõutav, et Euroopa Parlament teostaks eelarvapädeva institutsioonina ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutava institutsioonina hoolikat järelevalvet ning***

komisjon teavitaks Euroopa Parlamendi korrapäraselt programmi edenemisest, pidades eelkõige silmas kulusid ja ajakava.

Muudatusettepanek 14

Ettepanek võtta vastu otsus Artikkel 6 – lõige 2 – lõik 3

Komisjoni ettepanek

Ilma et see piiraks esimese ja teise lõigu kohaldamist, antakse kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitud koostöölepingutega, toetuslepingutega ja toetuse määramise otsustega, samuti käesoleva otsuse rakendamisest tulenevate lepingutega komisjonile, kontrollikojale ja OLAFile selgesõnaliselt õigus selliseks auditeerimiseks ja kohapealseks kontrolliks.

Muudatusettepanek

Ilma et see piiraks esimese ja teise lõigu kohaldamist, antakse kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitud koostöölepingutega, toetuslepingutega ja toetuse määramise otsustega, samuti käesoleva otsuse rakendamisest tulenevate lepingutega komisjonile, kontrollikojale ja OLAFile selgesõnaliselt õigus selliseks auditeerimiseks ja kohapealseks kontrolliks. *Selliste auditite ja kohapealsete kontrollide tulemused edastatakse Euroopa Parlamendile.*

Muudatusettepanek 15

Ettepanek võtta vastu otsus Lisa – teaduslik ja tehnoloogiline eesmärk – lõik 2

Komisjoni ettepanek

Eesmärgi saavutamiseks kasutatava strateegia esimene prioriteet on ehitada ITER (suur katserajatis, mis näitab termotuumasünteesi teaduslikku ja tehnilist teostatavust), pärast mida ehitatakse termotuumaelektrijaama näidis.

Muudatusettepanek

Eesmärgi saavutamiseks kasutatava strateegia esimene prioriteet on ehitada ITER (suur katserajatis, mis näitab termotuumasünteesi teaduslikku ja tehnilist teostatavust), pärast mida ehitatakse termotuumaelektrijaama näidis. *Arvesse tuleks võtta 2012. aasta Euroopa termotuumasünteesi arendamise kokkuleppe (EFDA) tuumasünteesi tegevuskavas esitatud prioriteete eesmärgiga tagada, et ITER etendab energiasüsteemide ümberkujundamisel kesket rolli.*

Muudatusettepanek 16

Ettepanek võtta vastu otsus

Lisa – teaduslik ja tehnoloogiline eesmärk – lõik 2 a (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

Aastaks 2050 tuleb tõestada konkurentsivõimelise elektritootmise võimalikkust. Selle eesmärgi nimel vaatab komisjon programmi korrapäraselt läbi ning koostab igal aastal eduaruande, milles käsitletakse füüsikaliste, tehnoloogiliste, eelarve- ning ohutusprobleemide lahendamist. Oma aruandes peab komisjon esitama analüüsi võimalikest mõjudest kolmele peamisele etapile ja situatsioonikava, milles määratakse eeliste, riskide ja kulude põhjal kindlaks prioriteedid kaubandusliku termotuumasünteesi eesmärkide saavutamiseks. Riskide tuvastamiseks ja nende maandamise kiirendamiseks peab komisjon kaaluma varajase hoiatamise süsteemi kasutuselevõtmist.

Muudatusettepanek 17

Ettepanek võtta vastu otsus

Lisa – aluspõhimõtted – lõik 1

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

Termotuumasünteesil on potentsiaal aidata järgmise paari aastakümne jooksul oluliselt kaasa ELi säästvale ja turvalisele energiavarustuse tagamisele. Selle edukas väljatöötamine tagaks ohutu, säästva ja keskkonnahoidliku elektrienergia.

Termotuumasünteesil on potentsiaal aidata järgmise paari aastakümne jooksul oluliselt kaasa ELi säästvale ja turvalisele energiavarustuse tagamisele. Selle edukas väljatöötamine tagaks ohutu, säästva ja keskkonnahoidliku elektrienergia. *Tuumasünteesienergia kasutuselevõtmine on väga paljutöötav eesmärk, aga ka märkimisväärne väljakutse, sest tuumasünteesienergeetika teostatavuse tõestamiseks tuleb veel lahendada teatavad füüsikalised ja tehnilised küsimused. Nende raskuste ületamiseks on oluline, et liit teeks kõik endast oleneva projekti JET jõupingutuste toetamiseks ja*

ärakasutamiseks, et aidata võimalikult teadmiste või kogemuste puudumisest üle saada.

Muudatusettepanek 18

Ettepanek võtta vastu otsus

Lisa – meetmed – lõik 2 – punkt a

Komisjoni ettepanek

a) tagada Euratomi panus ITERi Rahvusvahelisse Termotuumaenergeetika Organisatsiooni, sealhulgas sellisesse teadus- ja arendustegevusse, mis on vajalik ITERi komponentide hanke ja ITERi üldkatsemoodulite hanke aluse väljatöötamiseks;

Muudatusettepanek

a) tagada Euratomi panus ITERi Rahvusvahelisse Termotuumaenergeetika Organisatsiooni, sealhulgas sellisesse teadus- ja arendustegevusse, mis on vajalik ITERi komponentide hanke ja ITERi üldkatsemoodulite hanke aluse väljatöötamiseks, **ning pakkuda välja võimalikke muudatusi programmi juhtimise parandamiseks;**

Muudatusettepanek 19

Ettepanek võtta vastu otsus

Lisa 1 – meetmed – lõik 2 – punkt c

Komisjoni ettepanek

c) vastavalt vajadusele muud meetmed, selleks et valmistada ette alus näidisreaktori ja sellega seotud rajatiste loomiseks.

Muudatusettepanek

c) vastavalt vajadusele muud meetmed, selleks et valmistada ette alus näidisreaktori ja sellega seotud rajatiste loomiseks, **ning eelkõige meetmed, mis on vajalikud tuumasünteesi näidiselektrijaama (DEMO) ehitamise ja käitamisega seotud lahtiste küsimuste asjakohaseks lahendamiseks. See hõlmab JETi kasutamise jätkamise tagamist kuupäevani, mil ITER hakkab täielikult toimima. Tuleb edendada standardlahendusi, et neid saaks kaubanduslike elektrijaamade ehitamisel võimalikult palju uuesti kasutada.**

Muudatusettepanek 20

Ettepanek võtta vastu otsus

Lisa – meetmed – lõik 2 – punkt c a (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

c a) rakendada tööstuspoliitikat, mis sobib tööstuse, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kaasamiseks, et edendada konkurentsi ning valmistada Euroopa süsteemi ette tuumasünteesi ajastuks.

Muudatusettepanek 21

Ettepanek võtta vastu otsus

Lisa 1 – meetmed – lõik 2 – punkt c b (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

c b) kaasata ulatuslikult ja võimalikult vara tööstus, sealhulgas spetsialiseerunud väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, et töötada välja ja valideerida usaldusväärseid standardlahendusi ja seadmeid. See aitaks kaasa programmi täitmisele eelarve piires.

Muudatusettepanek 22

Ettepanek võtta vastu otsus

Lisa 1 – meetmed – lõik 2 – punkt c c (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

c c) soodustada kogenud oskustöötajate ja teadlaste kättesaadavust, kuna nemad on termotuumasünteesi edukuse tagamisel otsustava tähtsusega. ITERi käivitamine peaks olema seotud termotuumateaduse ja -tehnoloogia alast koolitust ja haridust toetavate konkreetsete meetmetega.

Muudatusettepanek 23

Ettepanek võtta vastu otsus

Lisa 1 – meetmed – lõik 2 – punkt c d (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

c d) töötada liidu kodanike jaoks välja teavitusprogramm, et neid termotuumasünteesi probleemidest, riskidest ja ohutusest põhjalikult teavitada ja nendega konsulteerida.

Muudatusettepanek 24

Ettepanek võtta vastu otsus

Lisa 1 – meetmed – lõik 4

Komisjoni ettepanek

Üksikasjalike tööprogrammide üle, millega rakendatakse eespool nimetatud meetmeid, otsustab igal aastal Fusion for Energy juhatus.

Muudatusettepanek

Üksikasjalike tööprogrammide üle, millega rakendatakse eespool nimetatud meetmeid, otsustab igal aastal Fusion for Energy juhatus, *kes teavitab nendest ka Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni.*